

Cirkulärnr: 1995:192
Diariernr: 1995/3087
Handläggare: Helena Milton m.fl.
Sektion/Enhet: Finanssektionen
Datum: 1995-11-09
Mottagare: Kommunstyrelsen
Ekonomi/finans
Ansvariga för arbetsmarknadsfrågor
Styrelsen för gymnasieskola och vuxenutbildning
Rubrik: Tillväxtpropositionen 1995/96:25

Finanssektionen
Helena Milton m.fl., EJ

1995-11-09

Kommunstyrelsen
Ekonomi/finans
Ansvariga för arbetsmarknadsfrågor
Styrelsen för gymnasieskola och vuxen-
utbildning

Tillväxtpropositionen 1995/96:25

Regeringen har den 6 november lagt fram sin s k tillväxtproposition "En politik för arbete, trygghet och utveckling" (1995/96:25). Vi lämnar här information som direkt eller indirekt berör kommunernas ekonomi. I cirkuläret redovisas förbundets kommentarer, kursivt.

Arbetsmarknadspolitiken

Regeringen räknar med att antalet sysselsatta kommer att öka med 75 000 i genomsnitt under åren 1995 och 1996. Det leder till att den öppna arbetslösheten minskar från 8,0 procent år 1994 till 6,4 procent år 1996. Situationen på arbetsmarknaden är därmed fortfarande allvarlig och behovet av att utveckla och förnya arbetsmarknadspolitiken är större än någonsin. En ökad sysselsättning och minskad arbetslöshet är en gemensam uppgift och inriktning för politikens samtliga områden.

Arbetsmarknadspolitiken måste inriktas mot korta vakanstider, minskad långtidsarbetslöshet och mobilisering av arbetskraften. Den får inte nedgraderas till att enbart vara en väg till en ny ersättningsperiod eftersom kvalitén då hotas. Det är viktigt att åtgärderna ingår i en individuell handlingsplan som ska leda till ett reguljärt arbete. Arbetslöshetsförsäkringens roll som en omställningsförsäkring ska därför göras tydligare, skriver regeringen.

Rätt till a-kassa via reguljärt arbete

Regeringen föreslår att arbetsvillkoret i arbetslöshetsförsäkringen för den första ersättningsperioden endast ska kunna uppfyllas genom reguljärt arbete. Det innebär att utbildningsvikariat, beredskapsarbete samt starta-eget-bidrag inte kommer att kvalificera för en första ersättningsperiod. De nya reglerna föreslås gälla från och med den 1 januari 1996.

Dessutom föreslås att avstängningstiden vid avvisande av ett erbjudet arbete eller en arbetsmarknadspolitisk åtgärd utökas från 20 dagar till 60 dagar. Om man säger upp sig själv föreslår regeringen att avstängningstiden förlängs från 20 dagar till 40 dagar. Vissa undantag från dessa regler föreslås dock.

Dessa förslag berör i de flesta fall de svaga grupperna på arbetsmarknaden som t.ex. ungdomar och flyktingar. Många av dessa är redan beroende av socialbidrag. Regeringen räknar med en besparing på 1 300 miljoner kronor. Övervältringen av kostnader på kommunerna kommer att bli betydande eftersom förslaget innebär att socialbidrag är det enda återstående alternativet för dessa grupper.

Arbetsmarknadsutbildning

Utbildningen bör i första hand ske i det reguljära utbildningssystemet. Arbetsmarknadsutbildningen ska ses som en omställningsutbildning och renodlas mot yrkesutbildning. Regeringen avser att återkomma med förslag till en tydligare skiljelinje mellan reguljär utbildning och omställningsutbildning. Detta kan också komma att kräva anpassning av studiefinansieringen.

Regeringen kommer efter samråd med Kommunförbundet att klargöra kommunernas ansvar för gymnasieutbildning för vuxna. Vidare kommer den parlamentariska kommittén för översyn av studiestödssystemet att få i uppdrag att senast den 29 februari 1996 lämna underlag i berörda delar så att förslagen kan prövas tillsammans med förslagen på arbetsmarknadsområdet.

Kommunerna kan få en större roll i arbetsmarknadspolitiken

Regeringen överväger att ge kommunerna en större roll i arbetsmarknadspolitiken. Kommunerna spelar idag en viktig roll för genomförandet av den samlade arbetsmarknadspolitiken. Kommunerna har dessutom ansvaret för den yttersta försörjningen av medborgarna. En samverkan mellan kommuner, försäkringskassa och arbetsförmedling skulle kunna leda till en effektivare arbetslöshetsbekämpning. För att pröva en ytterligare decentralisering av arbetsmarknadspolitiken avser regering att medverka till att särskilda projekt kan genomföras i ett antal kommuner. Syftet är en bättre samordning med arbetsförmedling och försäkringskassa.

Den framtida arbetsmarknadspolitiken

Flera statliga utredningar pågår som har stor betydelse för den framtida arbetsmarknadspolitiken. Dessa är:

- Arbetsmarknadspolitiska kommittén
- Utredning om arbetslöshetsförsäkringen

- Arbetsrättskommissionen
- Invandrarpolitiska kommittén
- Översynen av kvinnors arbetsmarknad
- Kunskapslyftskommittén
- Arbetstidsutredningen
- Utredningen om företagsstöd
- Sjuk- och arbetsskadekommittén

Regeringen avser att ta ställning för förslagen i ett sammanhang. Därför avser man att be utredarna redovisa överväganden och förslag i centrala frågor i februari 1996. Därefter återkommer regeringen till riksdagen med förslag till en fortsatt förnyelse av arbetsmarknadspolitiken.

Besparing på bostadsbidrag

Från den 1 januari 1995 gjordes en beräknad besparing på bostadsbidragen på cirka 690 mkr, genom att förändra ersättningsreglerna och inte ge bostadsbidrag till personer över 29 år utan barn. Dessutom har Bostadsbidragsutredningen i uppdrag att från den 1 juli 1996 spara ytterligare 1,5 mdkr. I propositionen nämns att bostadsbidragskostnaderna fortsätter att öka p.g.a. fler och mer bidragsberättigade hushåll. Därför får den sittande Bostadsbidragsutredningen tilläggsdirektiv om att spara ytterligare 610 mkr på bostadsbidragen.

Detta är mycket kännbart från socialbidragssynpunkt. Eftersom bostadsbidrag är behovsprövade riktas de först och främst till låginkomsttagare. Hälften av bostadsbidragshushållen låg redan 1994 under socialbidragsnormen och en stor del av de övriga låg i närheten av normen. Därför är sänkningar av bostadsbidragen den åtgärd som tydligast övervältras till kommunala socialbidragskostnader, oavsett hur de görs. Kommunförbundets beräkningar tyder på att ovan nämnda besparingar i bostadsbidragen ger en ökning av socialbidragskostnaderna med cirka 800 mkr.

Ökade socialbidrag

Besparingarna i bostadsbidragen samt ovanstående regelförändringar för arbetslöshetsförsäkringen, tillsammans med tidigare beslutade sänkningar i socialförsäkringsystemen från den 1 januari 1996; barnbidrag, utbildningsbidrag, KAS, bidragsförskott, deltidsarbetslöshet, liksom nivåerna i A-kassa, föräldra- och sjukförsäkring, riskerar att öka socialbidragskostnaderna med minst 2 mdkr.

Det som kan begränsa denna höjning är intentionerna i propositionen om att öka kommunernas möjligheter att ställa krav samt ersätta socialbidrag med aktiva åtgärder. Detta ska konkretiseras i en lagrådsremiss i december. Även en minskad arbetslöshet och översynen av socialbidragsnormen bör begränsa ökningen i socialbidragen. En tredje faktor är om besparingarna i bostadsbidragen kan konstrueras så att de får begränsade effekter på socialbidragshushållen. Totaleffekten är omöjlig att förutspå, men minst en miljard (10 procent) i ökade socialbidrag under 1996 är troligt.

Utbildning

För läsåret 1995/96 har regeringen satsat cirka 6 miljarder kronor på högre utbildning, kommunal vuxenutbildning, gymnasial utbildning samt folkbildning. Regeringen avser att återkomma med förslag om omfattning och inriktning för läsåret 1996/97.

Satsningar inom utbildningsområdet på konjunkturrell grund, kommer förmodligen inte att förlängas efter läsåret 1996/97. I stället avser regeringen att återkomma med förslag till permanenta satsningar såsom en fortsatt utbyggnad av den eftergymnasiala utbildningen med särskild inriktning på naturvetenskapliga och tekniska utbildningar, en förbättring av vuxnas möjligheter till vidareutbildning och kompetensutveckling. En särskild insats kommer att göras för att främja rekryteringen av kvinnor till N/T-utbildningarna.

Grundskolan och gymnasieskolan

Under våren 1996 kommer regeringen att ta ställning till frågan om en tioårig grundskola. I den pågående beredningen ingår bl a analyser av de ekonomiska konsekvenserna.

Regeringen vill betona kulturens roll i skolan för att främja kreativitet, förmåga att hantera livssituationer och för att utveckla ett analytiskt och kreativt betraktelsesätt. Därför har Kulturdepartementet tillsatt en arbetsgrupp med uppgift att leda arbetet med att utarbeta en ny strategi för kultur i skolan.

Vuxenutbildning

Behov finns av en bred kompetenstillväxt, förbättrad rekrytering till högre utbildning och en tydligare grändragning mellan reguljär utbildning och arbetsmarknadsutbildning. En översyn av vuxenutbildningens dimensionering är, enligt regeringen, därför motiverad.

Högre utbildning

Det finns en stor efterfrågan på kvalificerad eftergymnasial yrkesutbildning med en stark arbetsplatsintegrering. Därför avser regeringen under mandatperioden inleda en försöksverksamhet med kvalificerad eftergymnasial yrkesutbildning.

En fortsatt utbyggnad av den högre utbildningen är nödvändig för att dels bereda fler ungdomar plats dels ge möjlighet för vuxna att antingen genomgå en grundläggande högskoleutbildning eller vidareutbilda sig. Utbyggnaden är en förutsättning för att högskolan skall kunna ta emot de stora ungdomskullarna några år i på 2000-talet.

Utbyggnaden bör, enligt regeringen, främst ske vid de mindre och medelstora högskolorna med särskild tyngd på Bergslagen, Malmö, Sundsvall–Härnösand–Östersund samt i sydöstra Sverige.

Kompetensutveckling i arbetslivet – EU projekt

Regeringen har för avsikt att lägga stor vikt vid de svenska projekten inom programmen för Adapt, Leonardo och Sokrates. Detta för att öka Sveriges möjligheter till samverkan med andra länder i Europa om utbyte av erfarenheter och utveckla framtidsinriktat kunnande, kompetens och yrkesutbildning.

Skatter

Skattehöjningar

Utrymmet för ytterligare skattehöjningar är starkt begränsat, enligt finansministern. Detta togs upp både i vårens kompletteringsproposition och nu i "tillväxtpropositionen".

Kvittningsrätt

Möjligheten till kvittningsrätt för enskilda näringsidkare, vilket innebär möjligheten att kvitta underskott i verksamheten mot tjänsteinkomster slopades den 1 januari 1995. Detta medförde ett ökat skatteunderlag för kommunerna vilket reglerades via neutraliseringsavgiften.

Nu föreslår regeringen att möjligheten till kvittningsrätt återinförs.

Finansieringsprincipen

Förslag från regering och riksdag som påverkar den kommunala ekonomin skall alltid behandlas enligt finansieringsprincipen. Kommunförbundet kommer därför att som vanligt följa upp konsekvenserna av propositionen.

Frågor om arbetsmarknadspolitiken besvaras av Karin Skilje tfn 08-772 41 12 eller Pontus Johansson tfn 08-772 47 21, bostadsbidrag och socialbidrag ,av Christer Lindberg tfn 08-772 43 87, utbildning av Mats Söderberg tfn 08-772 46 38 och i övrigt av Helena Milton tfn 08-772 42 12 och Lena Thalín tfn 08-772 41 08.

SVENSKA KOMMUNFÖRBUNDET
Finanssektionen

Lena Thalín